

**GENERALNY INSPEKTOR
OCHRONY DANYCH
OSOBOWYCH**

dr Wojciech R. Wiewiórowski

DOLiS –035-520/12

Warszawa, dnia 16 lutego 2012 r.

Pani

Krystyna Szumilas

Minister Edukacji Narodowej

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Al. J. Ch. Szucha 25

00-918 Warszawa

WYSTĄPIENIE

na podstawie art. 19a ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (t. j. Dz. U. z 2002 r. Nr 101, poz. 926, z późn. zm.), zgodnie z którym Generalny Inspektor może występować do właściwych organów z wnioskami o podjęcie inicjatywy ustawodawczej albo o wydanie bądź zmianę aktów prawnych w sprawach dotyczących ochrony danych osobowych, uprzejmie proszę Panią Minister o podjęcie prac legislacyjnych mających na celu przeniesienie regulacji zawartych w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 października 2009 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać osoba zajmująca stanowisko dyrektora oraz inne stanowisko kierownicze w poszczególnych typach publicznych szkół i rodzajach publicznych placówek (Dz. U. z 2009 r. Nr 184, zpo. 1436) do aktu prawnego rangi ustawowej.

Na kanwie opiniowania *projektu rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego zmieniającego rozporządzenie w sprawie regulaminu konkursu na stanowisko dyrektora szkoły lub placówki oraz trybu pracy komisji konkursowej* (rozporządzenie nowelizowane zostało wydane na podstawie art. 36a ust. 12 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.) ujawnił się problem, iż uprawnienia do pozyskiwania od kandydatów na dyrektorów takich danych, jak np. dane o karalności za przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego wynikają z przepisów rozporządzenia.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w art. 47 statuuje prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu osobistym.

Zgodnie z art. 51 ust. 1 i 5 Konstytucji RP nikt nie może być obowiązany inaczej niż na podstawie ustawy do ujawniania informacji dotyczących jego osoby, a zasady i tryb gromadzenia oraz udostępniania informacji dotyczących osoby powinna określać ustawa. Ograniczenia w zakresie korzystania z prawa do ochrony życia prywatnego i decydowania o swoim życiu osobistym wymagają **bezwzględnie** regulacji rangi ustawowej (art. 31 ust. 3 Konstytucji RP). Przypomnieć w tym miejscu wypada, że Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu postanowienia z dnia 31 stycznia 2007 roku (sygn. akt S 1/2007) stwierdził: „Z zasady wyłączności regulacji ustawowej w sferze praw i wolności wynika, iż Parlament nie może w dowolnym zakresie „cedować” funkcji prawodawczych na organy władzy wykonawczej. Zasadnicza regulacja pewnej kwestii nie może być domeną przepisów wykonawczych, wydawanych przez organy nienależące do władzy ustawodawczej. Nie jest bowiem dopuszczalne, aby prawodawczym decyzjom organu władzy wykonawczej pozostawić kształtowanie zasadniczych elementów regulacji prawnej. Także art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej wymaga regulacji ustawowej w tych wszystkich unormowaniach, które dotyczą ograniczeń konstytucyjnych praw i wolności jednostki.”

Art. 31 Konstytucji RP statuuje natomiast tzw. zasadę proporcjonalności. Godząc się na limitowanie konstytucyjnych praw i wolności, ustawodawca precyzuje warunki dopuszczalności tego rodzaju ograniczeń. Trybunał Konstytucyjny w swym orzecznictwie wielokrotnie wskazywał, że art. 31 ust. 3 Konstytucji RP precyzyjnie określa przesłanki dopuszczalności ograniczeń w korzystaniu z wolności i praw jednostki. Należą do nich: a) ustawowa forma ograniczeń, b) funkcjonalny związek ograniczenia z realizacją wartości wskazanych enumeratywnie w art. 31 ust. 3 Konstytucji, c) istnienie konieczności ograniczeń, przy braku innych środków skutecznie służących temu celowi, d) zakaz naruszania istoty danej wolności lub prawa (wyrok TK z dnia 15 grudnia 2004 r. K. 2/2004 OTK ZU 2004/11A poz. 117; por. też np. wyrok TK z dnia 29 czerwca 2001 r. K. 23/2000 OTK ZU 2001/5 poz. 124, czy wyrok z dnia 12 stycznia 2000 r. P. 11/98 OTK ZU 2000/1 poz. 3).

Oświadczenia uzyskiwane od kandydatów na dyrektorów szkół, iż m. in. nie byli skazani prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe, oświadczenie, że nie toczy się przeciwko nim postępowanie karne lub dyscyplinarne, jak również oświadczenie, iż kandydat ten nie był karany zakazem pełnienia funkcji związanych z dysponowaniem środkami publicznymi danej placówki, stanowią szczególny rodzaj danych osobowych. Jednocześnie dodać należy, iż oświadczenie, zgodnie, z którym osoba jest nie karana również stanowi informacje o orzeczeniach wydanych w postępowaniu sądowym. Ustawodawca, wzorem rozwiązań funkcjonujących w innych państwach oraz postanowień umów międzynarodowych, wyodrębnił pewne kategorie informacji, szczególnie ważne dla ochrony prywatności każdego człowieka. Inaczej niż w przypadku pozostałych danych osobowych, dane te zostały objęte zakazem przetwarzania, i tak w myśl art. 27 ust. 1 ustawy o ochronie danych osobowych, zabrania się przetwarzania m. in. danych dotyczących orzeczeń wydanych w postępowaniu sądowym lub administracyjnym. Wyjątki od tego zakazu regulowane są

w ust. 2 tegoż artykułu - w szczególności za istotny dla analizowanego stanu faktycznego uznać należałoby art. 27 ust. 2 pkt 2 ustawy o ochronie danych osobowych. Zgodnie z jego treścią, przetwarzanie danych, o których mowa w ust. 1, jest jednak dopuszczalne jeżeli przepis szczególny innej **ustawy** zezwala na przetwarzanie takich danych bez zgody osoby, której dane dotyczą, i stwarza pełne gwarancje ich ochrony.

Mając powyższe na względzie, przyjmować należy, iż treść oświadczeń, dotyczących m. in. karalności podlega dyspozycji art. 27 ust. 1 ustawy o ochronie danych osobowych.

W tym stanie prawnym dla tworzenia przepisów aktów prawnych zobowiązujących osoby fizyczne do składania określonych oświadczeń zawierających ich dane osobowe oraz informacje o toczących się przeciwko nim postępowaniach (sądowych lub dyscyplinarnych, zawierających w każdym przypadku dane szczególnie chronione), kluczowym jest istnienie stosownej podstawy prawnej umożliwiającej określonemu podmiotowi uzyskanie kompetencji dla takiego przetwarzania danych osobowych – zwłaszcza, że w wyniku takiego działania dochodzić miałyby do przetwarzania danych szczególnie chronionych w rozumieniu art. 27 ust. 1 ustawy o ochronie danych osobowych.

W obecnym stanie prawnym, wymagania, jakie powinna spełniać osoba kandydująca na stanowisko dyrektora placówki oświatowej określa *rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 października 2009 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać osoba zajmująca stanowisko dyrektora oraz inne stanowisko kierownicze w poszczególnych typach szkół i rodzajach placówek* (Dz. U. z 2009 r., Nr 184, poz. 1436), a zatem w akcie wykonawczym. W ślad za tymi regulacjami, regulamin konkursu na stanowisko dyrektora również został określony w *rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 8 kwietnia 2010 r. w sprawie regulaminu konkursu na stanowisko dyrektora publicznej szkoły lub publicznej placówki oraz trybu pracy komisji konkursowej* (Dz. U. z 2010 r. Nr 60, poz. 373), w przypadku zaś placówek oświatowych w *rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 1 czerwca 2010 r. w sprawie regulaminu konkursu na stanowisko dyrektora szkoły lub placówki oraz trybu pracy komisji konkursowej* (Dz. U. z 2010 r. Nr 100, poz. 642).

Mając na uwadze powyższe, zasadnym jest umieszczenie wymagań, jakim powinny odpowiadać osoby kandydujące na stanowisko dyrektora placówki oświatowej do przepisów rangi ustawowej, tj. do ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.). Wówczas istniałaby podstawa do pozyskiwania od kandydatów na stanowisko dyrektora placówki oświatowej takich informacji, jak. m. in. dane o karalności w akcie prawnym o randze ustawy, a zatem zgodnie z wymogami określonymi w art. 27 ust. 2 pkt 2 ustawy o ochronie danych osobowych i ustawą zasadniczą.

A zatem, uwzględniając przedstawione powyżej zasady tworzenia przepisów zawierających dane osobowe, w tym dane szczególnie chronione, ponownej analizy wymaga treść istniejących w tej materii przepisów prawa. Przedmiotowy problem ujawnił się na kanwie opiniowania przez organ do spraw ochrony danych osobowych, *projektu rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa*

Narodowego zmieniającego rozporządzenie w sprawie regulaminu konkursu na stanowisko dyrektora szkoły lub placówki oraz trybu pracy komisji konkursowej, nie był natomiast wcześniej przedmiotem moich uwag w trakcie prac legislacyjnych przy zmianach wprowadzanych w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 października 2009 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać osoba zajmująca stanowisko dyrektora oraz inne stanowisko kierownicze w poszczególnych typach szkół i rodzajach placówek (Dz. U. z 2009 r., Nr 184, poz. 1436) oraz rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 8 kwietnia 2010 r. w sprawie regulaminu konkursu na stanowisko dyrektora publicznej szkoły lub publicznej placówki oraz trybu pracy komisji konkursowej (Dz. U. z 2010 r. Nr 60, poz. 37). Obecnie świadom istotnych wad przyjętych w przedmiotowych aktach prawnych, w trosce zatem, zarówno o przestrzeganie zasad prawidłowej legislacji, jak i poszanowanie praw osób, których dane dotyczą, szczególnie w tak newralgicznym obszarze, jakim jest przetwarzanie danych o karalności (art. 27 ust. 1 ustawy o ochronie danych osobowych), rozważyć należy kompleksową zmianę norm prawnych dotyczących kwestii powierzania stanowiska dyrektora placówki oświatowej, w tym organizowania konkursu na to stanowisko, polegającą na umieszczeniu w przepisach rangi ustawowej podstawy prawnej do przetwarzania takiej kategorii danych osobowych kandydatów na dyrektorów. Dotychczas przyjęta systematyka, w której w przepisach rozporządzeń daje się uprawnienie do pozyskiwania od kandydatów na dyrektorów placówek oświatowych danych tzw. szczególnie chronionych (m. in. dane dotyczące orzeczeń wydanych w postępowaniu sądowych lub administracyjnym) – jak wyżej wykazano – pozostaje w sprzeczności z zasadami ochrony danych osobowych.

Bez wątpienia także, mając na uwadze powagę stanowiska dyrektora placówki oświatowej, konieczna jest weryfikacja kandydatów na to stanowisko również pod kątem m. in. toczących się wobec takich osób postępowań o przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego lub postępowań dyscyplinarnych.

Występuję zatem o podjęcie w tym zakresie prac legislacyjnych deklarując jednocześnie chęć współpracy i udziału w tym procesie, jako że stosownie do art. 12 pkt 5 ustawy o ochronie danych osobowych, organ do spraw ochrony danych osobowych ma nie tylko prawo, ale i obowiązek opiniować projekty aktów prawnych jak również inicjować doskonalenie przepisów obecnie obowiązujących, dotyczących ochrony danych osobowych.

Nadmieniam, że zgodnie z art. 19a ust. 3 ustawy o ochronie danych osobowych, podmiot, do którego zostało skierowane wystąpienie lub wnioski, o których mowa w ust. 1 i 2, jest obowiązany ustosunkować się do tego wystąpienia lub wniosku na piśmie w terminie 30 **dni** od daty jego otrzymania.

Informuję przy tym, że treść niniejszego wystąpienia wraz z udzieloną odpowiedzią opublikowana będzie na stronie internetowej Generalnego Inspektora Ochrony Danych